

FiİLLER (EYLEMLER)

İş, oluş, durum ve hareket bildiren sözcüklere **fiil (eylem)** denir. Fiiller -mek / -mak ekini alabilirler. **Yürü-mek, konuş-mak, sür-mek, ağla-mak, uç-mak, gül-mek vb.**

Anlamlarına göre fiiller; **iş fiilleri, oluş fiilleri ve durum fiilleri** olmak üzere üç grupta incelenir.

1. İş (kılış) fiili

2. Durum fiili

3. Oluş fiili

1. İş (Kılış) Fiilleri:

Öznenin iradesiyle, bir nesne üzerinde gerçekleşen, öznenin nesneyi etkilediğini ve o nesnenin de etkilendiğini gösteren fiillerdir. İş fiilleri **“kimi”** ve **“neyi”** sorularına cevap verir. İş bildiren kelimelerin önüne **“ONU”** kelimesini koyarak da bulabiliriz.

 Örnek:

Çocuk bu kitabı çok sevecek.

Bu cümlede **“sevecek”** sözcüğü fiildir. “Neyi sevecek?” sorusuna da “bu kitabı” cevabını alırız. Yani **“sevecek”** fiilinin önüne **“onu”** sözcüğünü getirdiğimizde anlam bozulmaz. O halde **“sevecek”** fiili iş fiilidir.

 Örnek:

Taşıyor, yazdık, açmalıyız, anlatsak, görelim, bilmişler, siliyordu...

2. Durum (Hareket) Fiilleri:

Fiilin nesneyi etkilemediği fiillerdir. Durum fiilleri **“kimi”** ve **“neyi”** sorularına cevap vermezler. Durum bildiren kelimelerin önüne **“ONU”** kelimesini koyamayız.

 Örnek:

Sınıfın ortasında durmuş.

Bu cümlede **“durmuş”** sözcüğü fiildir. Bu sözcüğe sorulan **“kimi”** ve **“neyi”** sorularına cevap alamayız. Yani **“durmuş”** fiilinin önüne **“onu”** sözcüğünü getirdiğimizde anlam bozulur. O halde **“durmuş”** fiili durum fiilidir.

 Örnek:

Uyumak, uyanmak, ölmek, susmak, oturmak, yatmak, uzanmak...

3. Oluş Fiilleri:

Bu fiiller bir nitelik değişikliğini, yani bir durumdan başka bir duruma geçildiğini veya geçilmekte olduğunu bildirirler. Gerçekleşmelerinde öznenin doğrudan etkisi yoktur. Bu fiiller **öznenin iradesi dışında, zamanla ve kendiliğinden olan** fiillerdir.

Anlamına göre nasıl bir fiil olduğunu tespit etmek için öncelikle o fiilin, oluş fiili olup olmadığına bakmak gerekir.

Örnek:

Bahçedeki ağaçlar yeşerdi.

Bu cümledeki “**yeşerdi**” sözcüğü fiildir. Yeşerme eyleminde ağacın bir etkisi yoktur. Yeşerme eylemi; kendiliğinden, aşama aşama gerçekleşir.

Örnek:

Solmak, büyümek, bayatlamak, yeşermek, uzamak, acıkmak, yaşlanmak, çürümek, paslanmak, morarmak ...

Uyarı: “Onu” sözcüğünü almayan her fiil durum fiili değildir. Çünkü oluş fiilleri de nesne almazlar yani oluş fiillerinin önüne de “onu” sözcüğünü getiremeyiz. Bu nedenle fiilin anlamına bakarak önce oluş fiili olup olmadığına bakmalıyız.

